

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קת.

רשעים דור המבול. דכתיב [בהן] כי רבה רעת האדם (בראשית ו'): **מטאים אנשי סדום.** דכתיב צדוק רעים ומטאים (שם יג'): **אכל עומדים הם כו'.** שמיין ונדונים: **גמ' נשמתן קשה להם צניעות.** נשמת עמלן שרפתן דכתיב רוחכם אש תאכלכם (ישעיה לג'): **בשביל**

עוף להרביע כל הנריות: **שוקף.** החמס עמלן כמקל והיינו החמס קם למטה רשע: **לא מסס.** אין מועלת לא צדק ולא צדקנות ולא צדקנות ולא צדקנות: **המסס.** אשכנזי' צלע' כי נחמתי כי עשיתי ונת. כמוסין דרש' יפה עשיתי וכו'. **שאינדתי דרך רשעים כזה:** לא יפה עשיתי. **דלפטר היו חוזרין:** כל שכן. **אילו היה נדונים אמרים היה**

רשעים במשפט וחמאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחמאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים (6) (מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא) ואן דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר: **במדבר הזה יחמו**

רשעים במשפט וחמאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחמאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים (6) (מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא) ואן דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר: **במדבר הזה יחמו**

ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר (3) **אספו** **לי חסידו כורתיו בריתי עלי ובה** (2) **עדת קרה אינה עתידה לעלות שנאמר** **ותכם עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי** **ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר** (3) **אספו**

ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר (3) **אספו** **לי חסידו כורתיו בריתי עלי ובה** (2) **עדת קרה אינה עתידה לעלות שנאמר** **ותכם עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי** **ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר** (3) **אספו**

הנהגות הגר"א

[א] נב' דור המדבר נרשע עליו א"ת כ: [ב] שם שם שם קת. נרשע עליו א"ת א: [ג] שם וימה צנוט. צ"ל צנוט וימה: ששנים כניעיים וימה נמק: [ד] שם וארבות ששנים נפתחו. נמק וי' ויסקרו מעינות מהוס: [ה] שם מלמד שהיו מפנים דרך כרמיס. נמק:

לעני רש"י

אשכנזי' [אשכנזי' א]. הויה. מהות. שות.

רשעים דור המבול. דכתיב [בהן] כי רבה רעת האדם (בראשית ו'): **מטאים אנשי סדום.** דכתיב צדוק רעים ומטאים (שם יג'): **אכל עומדים הם כו'.** שמיין ונדונים: **גמ' נשמתן קשה להם צניעות.** נשמת עמלן שרפתן דכתיב רוחכם אש תאכלכם (ישעיה לג'): **בשביל**

רשעים במשפט וחמאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחמאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים (6) (מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא) ואן דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר: **במדבר הזה יחמו**

רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם: חזקוני א י א. 22. ויאמר וי' אמה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתי: בראשית ו י 23. ונתתם וי' עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. בראשית ו י 24. ונתת אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם ונתתם אותם וידבר על לבם. בראשית ו י 25. ונתתם וי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמם: שמת לי ב י 26. אלה תולדות בני נח אשר יצאו מן הארץ. בראשית ו י 27. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית ו י 28. קל הוא על פני מים תקבל חלקם בארץ לא יפנה דרך ברמים: אייב כו י

רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם: חזקוני א י א. 22. ויאמר וי' אמה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתי: בראשית ו י 23. ונתתם וי' עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. בראשית ו י 24. ונתת אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם ונתתם אותם וידבר על לבם. בראשית ו י 25. ונתתם וי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמם: שמת לי ב י 26. אלה תולדות בני נח אשר יצאו מן הארץ. בראשית ו י 27. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית ו י 28. קל הוא על פני מים תקבל חלקם בארץ לא יפנה דרך ברמים: אייב כו י

1. וימותו האנשים מוציא
2. אנו יי' דברתי אם לא
3. אספו עלי חסידו בריתי
4. ויירד הם וכל אשר
5. ממית ומחיה מוריד
6. וימח את כל היקום
7. ויאמר וי' לא רוחי
8. תהרו וי' חשש תלדו קש
9. בתיים שלום מפקד
10. שורו עבר ולא יגעל
11. יושלחו בצאן
12. ישאו כתף וכנור
13. אם ישמעו ויעבדו
14. ויאמר לא אל סור
15. ואני הנני מביא את
16. ויראו בני האלהים
17. בשנת שש מאות
18. וירא וי' בירבה רעת
19. וירא אלהים את
20. ויאמר אלהים לנח
21. והקמקם קם למטה
22. ונתתם וי' עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. בראשית ו י 24. ונתת אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם ונתתם אותם וידבר על לבם. בראשית ו י 25. ונתתם וי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמם: שמת לי ב י 26. אלה תולדות בני נח אשר יצאו מן הארץ. בראשית ו י 27. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו: בראשית ו י 28. קל הוא על פני מים תקבל חלקם בארץ לא יפנה דרך ברמים: אייב כו י

1. לפיד בזה לעשות שאנן נכון למועדי רגל: איוב יב ה
2. יזכור אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל בהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ והשכו המים: בראשית ח א
3. ויתלו את הקן על העץ אשר הבין למרחבי וקמת המלך שבעה: אבות י ב
4. ויהי לשבעת הימים ומי קמפל היה על הארץ: בראשית ו י
5. מכל הבהמה הזוהרה תקח לך שבעה ובעה איש ואשתו וכן הבהמה אשר לא טורה הוא שנים איש ואשתו: בראשית ז ב
6. עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אותה מבית ומחוץ ככפר: בראשית י ב
7. צור תעשה לך שבעה ואל אמה תכונה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה: בראשית ו טו
8. וישלח את הירב ויצא יצוא ישוב עד יבשת המים על הארץ: בראשית ח ז
9. והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך איתך: בראשית ט ז
10. צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך איתך: בראשית ט ז
11. וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני הארץ: בראשית ח ה
12. ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה ויתן טרף בפיח וידע נח כי קלו המים מעל הארץ: בראשית ח ו
13. שוא דבר נבך הרחק ממני ראש ועשר אל תתן לי הטרפתי לחם חקי: משלי ל ח
14. כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה: בראשית ח יט
15. ואמר עם קני אנגע וכחול ארבה ימים: איוב כט יח
16. לדוד ממזר נאם יי לאוני שב לימיני עד אשית איבך והם לרגליך: תהלים קא א
17. מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גרים ומלכים יתן יתן כעפר ויחבו בקש נדף קשתו: ישעיהו מב א

א"כ לא נפנה דרך כרמים. [כלומר לא נסור ולא נפנה את דרך הכרמים] אלא כל שעה נלך בהם. כלומר א"כ לא נלך דרך כנושה ולא נחזור מקורינו אלא נלך ונקלל השורה דרכים משונשים בקווים ונבקעים כעין שנילי כרמים: **לעשותם.** כמו עשמות שיושנין שאנן וחושנין מחשבות רעות: **עליהם שמה.** אין אש שולט בה: **מזין עקבי רגליכם.** בשכבת זרע שלכם יכול למחות אתכם. ל"א מזין עקבי רגליכם מן הרגל ויזיל ממש מים אש ונרקעים כעין שנילי כרמים: **לעשותם רגליכם בעשיות: בשכבת זרע.** רומחין וענין היו. ענין ל"ג ופ"י הוא: **חמם המלך שככה.** נמה מרתמו. ה"ג מים נחו מרותמן: **סדרי כראשית.** והינו לשבעת הימים סדר שבעת ימי בראשית שניה להם: **וזמן קטן אחר זמן גדול.** בתחילה אמר לכן והיו ימייה מזה ועשרים שנה כשעבר זמן זה ולא שני לטובה חזר וקבע להם זמן קטן: **אישום לכהמה מי אים ליה.** נקבה אחת נשכבת לכהמה זכרים ואין זו אישות: **שלא נעברה בהן עבירה.** שלא נזקקו אלא לזן זוגם: **מנליגה.** עץ הוא: **במזרח ליה.** אפי' נאשמי אני אסור: **וכני נח.** שם וחס ויפת: **רק.** רוקק זרע מפיו לפיה של נקבה: **לקה בעורו.** שילא ממנו כוס: **מאסו.** גני עורב לא כתיב מחמו מלאן שירתם כו' כלומר הנאה הוא

שגרים אלגס שמכירים נצדיקים כדלמרי' נזכרתי אחריהם: **זית טרף כפיה.** כפיה היפה שואלת מזון טרף של זית: **למשפחותיהם יצאו מן הסיבה.** אלמא כל חד וחד דפני עאלמו היה ולא היו אוליין כולם נצזים אחד אלא משפחות [משפחות] היו שרויין: **א"ל אליעזר.** [ועבד אברהם]: **לשם רבא.** גדול [עבדו של נח]: **היכי הוסיפו.** היאך הייתם יכולין להיכן עניייהם נכך לעשות לכל זריה וזריה חפלה: **וקיפא.** שם זריה: **פאלי.** מחתך כמו פלי פלויי נמשכת נדה [דף כא:]: **אישפא וינסיפה.** חמה אחזתו וחנהו ולא היה חושש לדרוס משאר בהמות: **לא נזיר משיפא ולא טפי מתריסר ויינא אישפא.** אין לך חמה קלה שלא תהא ממימותו יכולה לזנוע ששת ימים שלא ימות בלא מאלך ואין לך חמה שיכולה לזון יזמר מ"ב ימים בלי מאלך ומשפתה כ"שס. ואית דגרסי לא פמות משיפא ירחי ולא טפי מתריסר ונתא אשתא ואחרי קאי כלומר לא פמות משפתה חדשים ולא יזמר מ"ב חדשים ולא נהירא ליה: **אורשינא.** עוף ושמנו חול נלשון המקרא ואינו מה לעולם: **כספנא.** נחמד ספון ומסוקן ליה: [גאוס ס' כו]. אליעזר אמר פסוק זה. נאס ה' לאדני אמר הקב"ה לאברהם (ט) שב לימיני אדני וכי: **ממורה.** זה אברהם שבא מלרס נהרים שהוא נמורה דכתיב [נמורה נה] מן ארס ינחמי נלק מלך מואב וגו': **כל דהו סלקא ליה.** כל דבר המאורע ליה: **בהדי**

בראשית שהיתה חמה יצאת ממערב ושוקעת במזרח דבר אחר שקבע להם הקב"ה זמן גדול ואח"כ זמן קטן ד"א לשבעת הימים שהטעימם מעין העולם לבא כדי שידעו מה טובה מענו מהן מכלל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו מה טובה מענו מהן מכלל הבהמה מי אית לה א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ' מאותם שלא נעברה בהם עבירה וכל שאין ידע אמר רב חסדא שהעבירן לפני עבירה כל שהתיבה קולטתו בידוע שלא נעברה בהם עבירה וכל שאין התיבה קולטתו בידוע שנעברה בה עבירה רבי אבהו אמר מאותן הבאין מאליהן עשה לך חבת עצי גופר מאי גופר אמר רב אדא אמרי רבי ר' שילא זו מבלגיה ואמרי לה גולמיש צורה תעשה לתיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנה קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים ואל אמה תכלנה מלמעלה דבתי [הוא] דקיימא תחתים שנים ושלישים תעשה תנא תחתים לזבל אמצעיים לכהמה עליונים לאדם וישלח את העורב אמר ר"ל תשובה ניצחת השיבו עורב לנה אמר לו רבך שונאני ואתה שנאתני רבך שונאני מן הטהורין שבעה מן הטמאים שנים ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם פוגע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמא לאשתי אתה צריך אמר לו רשע במותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כ"ש ומנלן דנאסרו דכתיב ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך איתך וכתיב יצא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך איתך וא"ר יוחנן מיכן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה ת"ר שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו ועורב וחם כלב נקשר עורב רק הם לקה בעורו וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים א"ר ירמיה מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים ויהנה עלה זית טרף כפיה א"ר אליעזר אמר יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כוית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים כיד כשר ורם מאי משמע דהאי טרף לישנא דמוזני הוא דכתיב ה' המריפני לחם חוקי למשפחותיהם יצאו מן התיבה א"ר יוחנן למשפחותם ולא הם אמר רב חננא בר בינא אמר ליה אליעזר לשם רבא כתיב למשפחותיהם יצאו מן התיבה אתון היכן הויתן א"ל צער גדול היה לנו כתיבה בריה שדרכה להאכילה ביום האכלונה ביום שדרכה להאכילה בלילה האכלונה בלילה האי וקיפתא לא הוה ידע אבא מה אכלה יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא נפל תולעתא מינה אכלה מיכן ואילך הוה נביל לה חזירא כי מתלע אכלה אריא אישתא ונתתיה דאמר רב לא בציר משייתא ולא טפי מתריסר זינא אישתא אורשינא אישכחינא אבא דגני בספנא דתיבותא א"ל לא בעית מוזני א"ל חזיתך הוות מרידא אמינא לא אצערך א"ל יא רעוא דלא תמות שנאמר וואומר עם קני אגוע וכחול ארבה ימים אמר רב חננא בר לואי אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו אמר ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואתחיה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי שנאמר מוזמור לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך וכתיב מו העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גרים ומלכים יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו נחום איש גם זו הוה רגיל דכל דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה יומא חד בעו [ישראל] לשדורי דורון לקיסר אמרי בהדי

א) ר"ה יב. זכמים קיג.
ב) ויפספחה דטוטה פ"י.
ג) זכמים קטו. ע"ש.
ד) ופי' נשכיל שלל בלא על
שליין מיען עשה לכן כבוד
וכתב לכן אישות ככאס.
ה) ערך ערך ארס. א) ורי
ג. א) ויג' הערוך רב
אמר אלמא דני ר' שילא
אמר זו סי' ע"ש ערך
אדר. א) ועירובין יח.
ב) ע"ש.
ג) ומכאן נהגל שבע
לא ידענא פירשו ועי'
מיהרס"א נח"א וגם נפעתה
רא קמ' דמתיקות ויחנן
לפרש לולא דכתיב ע"ש
האמור כמילין נח. כל זריה
שליין זו עלט איני מתקיים
שנים עשר חודש ויבנן.
ט) חטות כח. ע"ש. א) ליל
לחמות. א) וק' שמשמן.
ז) ויזיל אלוני שב לימיני
וכו'.

הגרות הב"ח

א) ר"ה יב. זכמים קיג.
ב) ויפספחה דטוטה פ"י.
ג) זכמים קטו. ע"ש.
ד) ופי' נשכיל שלל בלא על
שליין מיען עשה לכן כבוד
וכתב לכן אישות ככאס.
ה) ערך ערך ארס. א) ורי
ג. א) ויג' הערוך רב
אמר אלמא דני ר' שילא
אמר זו סי' ע"ש ערך
אדר. א) ועירובין יח.
ב) ע"ש.
ג) ומכאן נהגל שבע
לא ידענא פירשו ועי'
מיהרס"א נח"א וגם נפעתה
רא קמ' דמתיקות ויחנן
לפרש לולא דכתיב ע"ש
האמור כמילין נח. כל זריה
שליין זו עלט איני מתקיים
שנים עשר חודש ויבנן.
ט) חטות כח. ע"ש. א) ליל
לחמות. א) וק' שמשמן.
ז) ויזיל אלוני שב לימיני
וכו'.

מוסף רש"י

הבאין מאליהן. וכל
אותן שכלו אל התיבה
מאליהן בלא ובתן הכי,
אותן שכלו שבעה שבעה
ידע שכן טהורין ושכלו
שנים שנים שכן טמאין
ובחוס קטו. ע"ש. טרף
כפיה. מלמד פיה. ניקשה
שיהא זית טרף שלה והיינו
מזון ועירובין יח.
ורם נח. שם. דכל דהוה
סלקא ליה. כל המאורע לו
פסוקי רעה. תחנות כח.

